

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

15. prosince 2016*

„Řízení o předběžné otázce — Volný pohyb osob — Práva pracovníků — Rovné zacházení — Sociální výhody — Finanční pomoc na vysokoškolská studia — Podmínka rodičovství — Pojem ‚dítě‘ — Dítě manžela či manželky nebo registrovaného partnera či partnerky — Příspěvek na výživu tohoto dítěte“

Ve spojených věcech C-401/15 až C-403/15,

jejichž předmětem jsou tři žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutími Cour administrative (správní soud vyššího stupně, Lucembursko) ze dne 22. července 2015, došlymi Soudnímu dvoru dne 24. července 2015, v řízeních

Noémie Depesme (C-401/15),

Saïd Kerrou (C-401/15),

Adrien Kauffmann (C-402/15),

Maxime Lefort (C-403/15)

proti

Ministre de l'Enseignement supérieur et de la recherche,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení M. Ilešič, předseda senátu, A. Prechal, A. Rosas (zpravodaj), C. Toader a E. Jarašiūnas, soudci,

generální advokát M. Wathelet,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za N. Depesme a S. Kerroua P. Peuvrelem, avocat,

— za A. Kauffmanna S. Jacquetem, avocat,

— za M. Leforta S. Coïem, avocat,

— za lucemburskou vládu D. Holderer, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s P. Kinschem, avocat,

* * Jednací jazyk: francouzština

— za Evropskou komisi D. Martinem a M. Kellerbauerem, jako zmocněnci,
po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 9. června 2016,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí předběžné otázky se týkají výkladu článku 45 SFEU a čl. 7 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie (Úř. věst. 2011, L 141, s. 1).
- 2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci tří sporů mezi Noémie Depesme a Saïdem Kerrou v prvním sporu, Adrienem Kauffmannem v druhém sporu a Maximem Lefortem ve třetím sporu na straně jedné a Ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche (ministr vysokoškolského vzdělávání a výzkumu, Lucembursko, dále jen „ministr“) na straně druhé ohledně odmítnutí ministra přiznat N. Depesme, A. Kauffmannovi a M. Lefortovi finanční pomoc státu na vysokoškolská studia na akademický rok 2013/2014.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Článek 7 nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství (Úř. věst. 1968, L 257, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 15) zní:
„1. S pracovníkem, který je státním příslušníkem členského státu, nesmí být na území jiného členského státu z důvodu jeho státní příslušnosti zacházeno jinak než s tuzemskými pracovníky, jde-li o podmínky zaměstnávání a pracovní podmínky, zejména z oblasti odměňování, propouštění a návratu k povolání nebo opětovného zaměstnání, pokud se stal nezaměstnaným.
2. Požívá stejné sociální a daňové výhody jako tuzemští pracovníci.
[...]"
- 4 Článek 10 nařízení č. 1612/68 stanovil:
„1. Právo usadit se společně s pracovníkem, který je státním příslušníkem jednoho členského státu a je zaměstnán na území jiného členského státu, mají bez ohledu na své státní občanství tyto osoby:
a) jeho manžel nebo manželka a jejich potomci[, kteří jsou] mladší 21 let nebo na něm závislí [nebo jsou vyživovanými osobami],
[...]"
- 5 Článek 10 nařízení č. 1612/68 byl zrušen směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS,

68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. 2004, L 158, s. 77; Zvl. vyd. 05/05, s. 46, a oprava v Úř. věst. 2004, L 229, s. 35 a Úř. věst. 2005, L 197, s. 34) se uvádí:

6 Body 3 a 5 odůvodnění směrnice 2004/38 uvádějí:

„(3) Občanství Unie by mělo představovat základní postavení státních příslušníků členských států při výkonu jejich práva volného pohybu a pobytu. Je proto nezbytné kodifikovat a revidovat stávající nástroje Společenství, které se zaměřují samostatně na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a na studenty a další osoby bez zaměstnání, aby se právo volného pohybu a pobytu všech občanů Unie zjednodušilo a posílilo.

[...]

(5) Má-li být právo všech občanů Unie svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států vykonáváno v objektivně existujících podmínkách svobody a důstojnosti, je třeba je zaručit také jejich rodinným příslušníkům bez ohledu na jejich státní příslušnost. Pro účely této směrnice by definice ‚rodinného příslušníka‘ měla zahrnovat také registrované partnery, zachází-li právní předpisy hostitelského členského státu s registrovaným partnerstvím jako s manželstvím.“

7 Článek 2 uvedené směrnice stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

2) ‚rodinným příslušníkem‘:

a) manžel nebo manželka;

b) partner, se kterým občan Unie uzavřel registrované partnerství na základě právních předpisů členského státu, zachází-li právní řád hostitelského členského státu s registrovaným partnerstvím jako s manželstvím, v souladu s podmínkami stanovenými souvisejícími právními předpisy hostitelského členského státu;

c) potomci v přímé linii, kteří jsou mladší 21 let nebo jsou vyživovanými osobami, a takoví potomci manžela či manželky nebo partnera či partnerky stanovení v písmenu b);

[...]

[...]“

8 Nařízení č. 1612/68 bylo s účinností od 16. června 2011 zrušeno a nahrazeno nařízením č. 492/2011. Článek 7 nařízení č. 492/2011 převzal znění článku 7 nařízení č. 1612/68.

9 Bod 1 odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/54/EU ze dne 16. dubna 2014 o opatřeních usnadňujících výkon práv udělených pracovníkům v souvislosti s jejich volným pohybem (Úř. věst. 2014, L 128, s. 8) zní takto:

„Volný pohyb pracovníků je základní svobodou občanů Unie a jedním z pilířů vnitřního trhu Unie zakotveným v článku 45 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „Smlouva o fungování EU“). Jeho provádění je dále rozvinuto právem Unie, jehož cílem je zaručit plný výkon práv udělených

občanům Unie a jejich rodinným příslušníkům. ‚Rodinnými příslušníky‘ by se měly rozumět osoby ve smyslu čl. 2 bodu 2 směrnice [2004/38/ES], který se vztahuje i na rodinné příslušníky příhraničních pracovníků.“

10 Článek 1 této směrnice stanoví:

„Tato směrnice obsahuje ustanovení, která usnadňují jednotné uplatňování a praktické prosazování práv stanovených článkem 45 Smlouvy o fungování EU a články 1 až 10 nařízení (EU) č. 492/2011. Tato směrnice se vztahuje na občany Unie vykonávající tato práva a jejich rodinné příslušníky (dále jen „pracovníci Unie a jejich rodinní příslušníci“).“

11 Podle článku 2 uvedené směrnice:

„1. Tato směrnice se vztahuje na následující otázky uvedené v člancích 1 až 10 nařízení [č. 492/2011] a týkající se volného pohybu pracovníků:

[...]

c) přístup k sociálním a daňovým výhodám;

[...]

2. Oblast působnosti této směrnice se shoduje s oblastí působnosti nařízení [č. 492/2011].“

Lucemburské právo

12 Finanční pomoc státu na vysokoškolské studium byla v době skutkového stavu v původních řízeních upravena zákonem ze dne 22. června 2000, o finanční pomoci státu na vysokoškolské studium (*Mémorial A 2000*, s. 1106), ve znění zákona ze dne 19. července 2013 (*Mémorial A 2013*, s. 3214) (dále jen „zákon ze dne 22. června 2000, ve znění pozdějších předpisů“).

13 Zákon ze dne 19. července 2013, který byl přijat v návaznosti na rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411), jehož změny vloženy do zákona ze dne 22. června 2000 se týkaly pouze akademického roku 2013/2014, vložil do zákona článek 2a.

14 Článek 2a zákona ze dne 22. června 2000, ve znění pozdějších předpisů, zněl takto:

„Student, který nemá bydliště v Lucemburském velkovévodství, může rovněž pobírat finanční pomoc na vysokoškolské studium za podmínky, že je dítětem osoby zaměstnané nebo osoby samostatně výdělečně činné, která je lucemburským občanem nebo občanem Evropské unie nebo jiného státu, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru [ze dne 2. května 1992 (Úř. věst. 1992, L 1, s. 3)], nebo Švýcarské konfederace, přičemž je tato osoba zaměstnána nebo vykonává činnost v Lucembursku, a že tato osoba byla v Lucembursku zaměstnaná nebo tam vykonávala činnost po nepřerušenu dobu alespoň pěti let ke dni, kdy student podal žádost o finanční pomoc na vysokoškolské studium. Zaměstnání v Lucembursku musí odpovídat alespoň polovině běžné pracovní doby stanovené pro podniky platným zákonem nebo případně platnou kolektivní smlouvou. Osoba samostatně výdělečně činná musí být podle čl. 1 odst. 4 Code de la sécurité sociale (zákoník sociálního zabezpečení) povinně a trvale pojištěna v systému sociálního zabezpečení v Lucemburském velkovévodství po dobu pěti let před podáním žádosti o finanční pomoc na vysokoškolské studium.“

15 Zákon ze dne 22. června 2000, ve znění pozdějších předpisů, byl zrušen zákonem ze dne 24. července 2014, o finanční pomoci státu na vysokoškolské studium (*Mémorial A 2014*, s. 2188).

16 Článek 3 zákona ze dne 24. července 2014 stanoví:

„Finanční pomoc státu na vysokoškolské studium může být přiznána studentům a žákům, kteří jsou definováni v článku 2, dále se na ně odkazuje termínem ‚student‘, a splňují jednu z následujících podmínek:

[...]

(5) v případě studentů-nerezidentů v Lucemburském velkovévodství:

[...]

- b) být dítětem osoby zaměstnané nebo osoby samostatně výdělečně činné, která je lucemburským občanem nebo občanem Evropské unie nebo jiného státu, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, nebo Švýcarské konfederace, přičemž je tato osoba zaměstnána nebo vykonává činnost v Lucemburském velkovévodství ke dni, kdy student podal žádost o finanční pomoc na vysokoškolské studium za podmínky, že tato osoba nadále poskytuje studentovi výživu a že tato osoba byla v Lucemburském velkovévodství zaměstnaná nebo tam vykonávala činnost po nepřerušenu dobu alespoň pěti let ke dni, kdy student podal žádost o finanční pomoc na vysokoškolské studium v průběhu referenčního období sedmi let, které se počítá zpětně od dne žádosti o získání finanční pomoci na vysokoškolské studium, nebo odchylně že osoba, které si zachovává postavení pracovníka, splňuje výše stanovené kritérium pěti let ze sedmi v okamžiku ukončení činnosti.

[...]“

Spory v původním řízení a předběžná otázka

- 17 Spory v původním řízení se týkají podmínek pro přiznání finanční pomoci poskytované na akademický rok 2013/2014 lucemburským státem studentům-nerezidentům v Lucembursku za účelem vysokoškolského studia, které jsou stanoveny zákonem ze dne 22. června 2000, ve znění pozdějších předpisů.
- 18 V souladu s uvedeným zákonem se tato finanční pomoc poskytuje studentům, kteří nemají bydliště v Lucembursku za podmínky, že tito studenti jsou dítětem osoby zaměstnané nebo osoby samostatně výdělečně činné, která je lucemburským občanem nebo občanem Evropské unie, a že je tato osoba zaměstnána nebo vykonává činnost v Lucembursku po nepřerušenu dobu alespoň pěti let ke dni podání žádosti o finanční pomoc.
- 19 Je nesporné, že N. Depesme a A. Kauffmann, francouzští občané s bydlištěm ve Francii, jakož i M. Lefort, belgický občan s bydlištěm v Belgii, požádali lucemburské orgány o finanční pomoc státu na akademický rok 2013/2014 za účelem vysokoškolského studia ve Francii v případě N. Depesme a A. Kauffmanna, a v Belgii v případě M. Leforta.
- 20 Dopisy ze dne 26. září, ze dne 17. října a ze dne 12. listopadu 2013 ministr odmítl vyhovět těmto žádostem z důvodu, že N. Depesme, A. Kauffmann a M. Lefort nesplňovali podmínky stanovené zákonem ze dne 22. června 2000, ve znění pozdějších předpisů.
- 21 Ze tří předkládacích rozhodnutí vyplývá, že každý z dotčených studentů podal žádost o finanční pomoc pouze s tvrzením, že zaměstnaným pracovníkem v Lucembursku je jejich nevlastní otec. Ministr tak měl za to, že N. Depesme, ani A. Kauffmana a M. Leforta nelze kvalifikovat jako „dětí“ příhraničního pracovníka v souladu s podmínkou stanovenou v článku 2a zákona ze dne 22. června 2000, ve znění pozdějších předpisů, protože v Lucembursku pracovali pouze jejich nevlastní otcové.

- 22 Noémi Depesme podala dne 20. prosince 2013 žalobu k tribunal administratif de Luxembourg (správní soud prvního stupně, Lucembursko) na neplatnost zamítavého rozhodnutí ministra, které se jí týkalo. Její nevlastní otec S. Kerrou, který se odvolával na své postavení zaměstnaného pracovníka v Lucembursku a uváděl, že poskytuje N. Depesme výživu, vstoupil do tohoto řízení z vlastního podnětu jako vedlejší účastník.
- 23 Dne 29. ledna 2014 M. Lefort a dne 25. dubna 2014 A. Kauffmann podali obdobné žaloby proti zamítavým rozhodnutím, která se jich týkají.
- 24 Rozsudky ze dne 5. ledna 2015 prohlásil tribunal administratif (správní soud prvního stupně) žaloby N. Depesme a S. Kerrou, jakož i A. Kauffmanna a M. Leforta za přípustné, ale neopodstatněné.
- 25 Noémie Depesme a S. Kerrou, jakož i A. Kauffmann a M. Lefort podali odvolání proti těmto rozsudkům u předkládajícího soudu.
- 26 N. Depesme a S. Kerrou poukazují zejména na to, že S. Kerrou, který je již čtrnáct let příhraničním pracovníkem v Lucembursku, uzavřel dne 24. května 2006 manželství s matkou N. Depesme a od té doby tvoří všichni tři stejnou domácnost. Saïd Kerrou přispívá na výživu dítěte své manželky, což zahrnuje i příspěvky na vysokoškolské studium tohoto dítěte, a před zahájením jejich vysokoškolských studií pobíral na svoji nevlastní dceru lucemburské rodinné přídavky.
- 27 Adrien Kauffmann poukázal na to, že v roce 2003 se jeho rodiče odloučili a ode dne 20. června 2005 jsou rozvedeni, přičemž děti byly svěřeny do výlučné péče matky. Uvádí, že jeho matka uzavřela dne 10. března 2007 manželství s P. Kieferem, příhraničním pracovníkem v Lucembursku, s kterým od té doby A. Kauffmann žije ve společné domácnosti. Patrick Kiefer přispívá na výživu a vzdělávání A. Kauffmanna a rovněž na něj pobíral lucemburské rodinné přídavky.
- 28 Maxime Lefort poukázal na to, že jeho otec zemřel a že jeho matka uzavřela nové manželství s p. Terwoignem, příhraničním pracovníkem v Lucembursku po dobu delší než pět let, a že od uzavření tohoto manželství žije se svojí matkou a nevlastním otcem ve stejné domácnosti. Pan Terwoigne v plném rozsahu přispívá na finanční náklady domácnosti a rovněž náklady na vysokoškolská studia M. Leforta.
- 29 Lucemburský stát navrhuje potvrdit tyto rozsudky tribunal administratif (správní soud prvního stupně) ze dne 5. ledna 2015 a tvrdí, že N. Depesme, jakož i A. Kauffmann a M. Lefort nejsou z právního hlediska dětmi svých nevlastních otců.
- 30 Cour administrative (správní soud vyššího stupně, Lucembursko) zdůrazňuje, že podmínka rodičovství stanovená v článku 2a zákona ze dne 22. června 2000, ve znění pozdějších předpisů, byla zavedena s ohledem na rozsudek ze dne 20. června 2013 Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411).
- 31 S ohledem na uvedený rozsudek a dodržení zásady zákazu diskriminace stanovené v čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011 závisí podle předkládajícího soudu vyřešení tří před ním projednávaných sporů na výkladu pojmu „dítě“ příhraničního pracovníka ve smyslu článku 2a zákona ze dne 22. června 2000 ve znění pozdějších předpisů. V této souvislosti uvádí, že „příslušné kritérium stanovené [v tomto rozsudku] je kritériem skutečného stupně vazby studenta-nerezidenta, který žádá v Lucemburském velkovévodství o finanční pomoc na vysokoškolská studia, na společnost a trh práce v Lucembursku.“ V případě, kdy tato vazba nepojí přímo studenta, protože je nerezidentem, ale rozhodného příhraničního pracovníka, se předkládající soud za účelem určení příbuzenského vztahu studenta žádajícího o poskytnutí finanční pomoci státu na vysokoškolská studia a příhraničního pracovníka zamýšlí nad čistě právním nebo spíše ekonomickým pojetím tohoto vztahu. Podle předkládajícího soudu jsou obě tato pojetí a priori hodná uvážení. Za předpokladu, že pojem „dítě“ ve smyslu zákona ze dne 22. června 2000, ve znění pozdějších předpisů, odkazuje na pojem vyživované dítě, vyvstává otázka případných důsledků rozsahu vyživování studenta příhraničním pracovníkem. Cour

administrative (správní soud vyššího stupně) uvádí, že tato otázka souvisí s porovnáním úrovně vyživování studenta příhraničním pracovníkem na straně jedné a jeho rodičem či rodiči na straně druhé. Konečně se předkládající soud zabývá otázkou rozsahu intenzity vztahu příhraničního pracovníka s jedním z rodičů studenta.

- 32 Za těchto okolností se Cour administrative (správní soud vyššího stupně, Lucembursko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku, jejíž znění je ve věcech C-401/15 až C-403/15 totožné, s výhradou doplnění ve věci C-403/15, které je uvedeno v závorkách:

„Aby byly užitečně splněny požadavky zákazu diskriminace s ohledem na ustanovení čl. 7 odst. 2 [nařízení č. 492/2011], spolu s čl. 45 odst. 2 SFEU [věc C-403/15: ‚v souvislosti s čl. 33 odst. 1 [Listiny základních práv Evropské unie], případně spolu [s] jejím článkem 7‘], v rámci zohlednění skutečného stupně vazby studenta-nerezidenta, který žádá o finanční pomoc na vysokoškolské studium, na společnost a trh práce Lucemburska jako členského státu, ve kterém byl příhraniční pracovník zaměstnán nebo vykonával činnost za podmínek uvedených v článku 2a [zákona ze dne 22. června 2000, ve znění pozdějších předpisů], a to v přímé návaznosti na rozsudek Soudního dvora ze dne 20. června 2013[Giersch a další, C 20/12, EU:C:2013:411],

- je třeba podmínku, že uvedený student musí být ‚dítětem‘ uvedeného příhraničního pracovníka, chápat tak, že musí být jeho ‚potomkem v přímé linii a v prvním stupni, jehož příbuzenství má ve vztahu k jeho předkovi právní základ‘, s tím, že je kladen důraz na rodičovství mezi studentem a příhraničním pracovníkem, o kterém se předpokládá, že je základem výše uvedené vazby, nebo
- je třeba klást důraz na skutečnost, že příhraniční pracovník ‚nadále poskytuje studentovi výživu‘, aniž mezi nimi nezbytně musí existovat právní příbuzenský vztah, a to zejména v případě, kdy lze konstatovat dostatečnou vazbu společného soužití, která existuje mezi příhraničním pracovníkem a jedním z rodičů studenta, ve vztahu k němuž má příbuzenský vztah právní základ?

Vychází-li se z tohoto druhého hlediska, musí z povahy věci nepovinné přispívání příhraničního pracovníka, není-li výlučné, nýbrž souběžné s přispíváním rodiče či rodičů, kteří jsou se studentem v právním příbuzenském vztahu, a proto vůči němu zásadně mají zákonnou vyživovací povinnost, splňovat určitá kritéria trvalosti?“

K předběžné otázce

- 33 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda musí být článek 45 SFEU a čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011 vykládány v tom smyslu, že je třeba rozumět dítětem příhraničního pracovníka, které nepřímo požívá sociální výhody uvedené v čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011, jako je financování studia poskytované členským státem dětem pracovníků, kteří v tomto státě vykonávají nebo vykonávali činnost, pouze dítě, které má příbuzenský vztah s tímto pracovníkem, nebo rovněž dítě manžela či manželky nebo registrovaného partnera či partnerky uvedeného pracovníka. V posledně uvedeném případě se předkládající soud v podstatě zabývá otázkou, jaký dopad má rozsah příspěvku příhraničního pracovníka na vyživování tohoto dítěte na právo dítěte pobírat finanční pomoc na vysokoškolské studium, jako je pomoc dotčená ve věci v původním řízení.
- 34 Úvodem je třeba připomenout, že podle čl. 45 odst. 2 SFEU volný pohyb pracovníků zahrnuje odstranění jakékoli diskriminace mezi pracovníky členských států na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky (rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 34).
- 35 Soudní dvůr rozhodl, že čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68, jehož znění bylo převzato do čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011, je ve specifické oblasti poskytování sociálních výhod zvláštním výrazem pravidla rovného zacházení zakotveného v čl. 45 odst. 2 SFEU a musí být vykládán stejně jako toto poslední

uvedené ustanovení (viz rozsudky ze dne 23. února 2006, Komise v. Španělsko, C-205/04, nezveřejněný, EU:C:2006:137, bod 15; ze dne 11. září 2007, Hendrix, C-287/05, EU:C:2007:494, bod 53, a ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 35).

- 36 Podle čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68 a čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011 pracovník, který je příslušníkem jiného členského státu, požívá na území dalších členských států stejné sociální a daňové výhody jako tuzemští pracovníci.
- 37 Soudní dvůr opakovaně rozhodl, pokud jde o čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68, že toto ustanovení svědčí bez rozdílu migrujícím pracovníkům s bydlištěm v hostitelském členském státě i příhraničním pracovníkům, kteří vykonávají závislou činnost v posledně uvedeném členském státě a mají přitom bydliště v jiném členském státě (viz rozsudky ze dne 18. července 2007, Geven, C-213/05, EU:C:2007:438, bod 15; ze dne 14. června 2012, Komise v. Nizozemsko, C-542/09, EU:C:2012:346, bod 33; ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 37 a ze dne 14. prosince 2016, Bragança Linares Verruga a další, C-238/15, EU:C:2016:949, bod 39).
- 38 Kromě toho podle ustálené judikatury finanční pomoc na obživu a vzdělání poskytnuté za účelem vysokoškolského studia vedoucího k získání profesní kvalifikace představuje sociální výhodu ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68 (rozsudky ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 38; ze dne 14. prosince 2016, Bragança Linares Verruga a další, C-238/15, EU:C:2016:949, bod 40 a citovaná judikatura).
- 39 Soudní dvůr rovněž rozhodl, že financování studia poskytované členským státem dětem pracovníků představuje pro migrujícího pracovníka sociální výhodu ve smyslu uvedeného čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68, pokud posledně uvedený nadále poskytuje dítěti výživu (rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 39 a citovaná judikatura).
- 40 Kromě toho na základě judikatury Soudního dvora jsou rodinní příslušníci migrujícího pracovníka nepřímými adresáty rovného zacházení přiznávaného tomuto pracovníkovi ustanovením čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68. Vzhledem k tomu, že přiznání financování studia dítěti migrujícího pracovníka představuje pro migrujícího pracovníka sociální výhodu, může se samo dítě opírat o toto ustanovení k získání tohoto financování, je-li toto financování přiznáváno na základě vnitrostátního práva přímo uvedenému dítěti (rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 40 a citovaná judikatura).
- 41 Ve věcech v původních řízeních projednává předkládající soud opravné prostředky, které podali studenti-nerezidenti v Lucembursku poté, co jim tento členský stát odmítl poskytnout finanční pomoc státu za účelem vysokoškolského studia. Tito studenti se domnívají, že mají požívat této pomoci z důvodu jejich rodinných vztahů s příhraničním pracovníkem, který se, ač není jejich otcem, stal manželem jejich matky po rozvodu jejich rodičů, nebo v případě M. Leforta po úmrtí jeho otce.
- 42 Je tedy nutné přezkoumat, zda pojem „dítě migrujícího pracovníka“ ve smyslu, v jakém je používán v judikatuře Soudního dvora týkající se čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68, kterou lze použít na čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011 a konkrétně v rozsudku ze dne 20. června 2013, Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411), zahrnuje děti manžela či manželky nebo partnera či partnerky, kteří jsou uznáni podle vnitrostátních právních předpisů, tohoto pracovníka.
- 43 V této souvislosti je třeba uvést, že čl. 10 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1612/68 zrušený směrnicí 2004/38, stanovil, že právo usadit se s pracovníkem z členského státu zaměstnaným na území jiného členského státu mají bez ohledu na jejich státní příslušnost manžel nebo manželka tohoto pracovníka „a jeho potomci[, kteří jsou] mladší 21 let nebo na něm závislí [nebo jsou vyživovanými osobami]“.

- 44 Soudní dvůr vyložil toto ustanovení v tom smyslu, že právo usadit se s uvedeným pracovníkem požívají jak potomci tohoto pracovníka, tak potomci jeho manžela nebo manželky. Vykládat toto ustanovení omezujícím způsobem v tom smyslu, že pouze společné děti migrujícího pracovníka a jeho manžela nebo manželky mají právo usadit se s nimi, by bylo v rozporu s cílem začlenění rodinných příslušníků migrujících pracovníků sledovaným nařízením č. 1612/68 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. září 2002, Baumbast a R, C-413/99, EU:C:2002:493, bod 57).
- 45 Soudní dvůr již kromě toho uvedl, že rodinní příslušníci pracovníka, kteří nepřímo požívají rovného zacházení přiznaného migrujícím pracovníkům na základě článku 7 nařízení č. 1612/68, jsou rodinnými příslušníky ve smyslu článku 10 nařízení č. 1612/68 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 18. června 1987, Lebon, 316/85, EU:C:1987:302, bod 12).
- 46 Je třeba konstatovat, že článek 10 nařízení č. 1612/68 byl zrušen směrnicí 2004/38 z toho důvodu, že unijní normotvůrce chtěl za účelem zjednodušení a posílení práva na sloučení rodin zaměstnaných pracovníků a pracovníků samostatně výdělečně činných, studentů a dalších osob bez zaměstnání, kodifikovat toto právo do jednoho právního aktu.
- 47 V rámci této změny normotvůrce převzal do čl. 2 odst. 2 písm. c) této směrnice pojem „rodinný příslušník“ ve smyslu nadefinovaném Soudním dvorem ve vztahu k nařízení č. 1612/68 s tím, že upřesnil, že tento pojem je chápán tak, že zahrnuje potomky občana v přímé linii, kteří jsou mladší 21 let nebo jsou vyživovanými osobami, a „potomky v přímé linii manžela či manželky nebo partnera či partnerky“, kteří jsou uznáni podle vnitrostátních právních předpisů.
- 48 Jak uvedl generální advokát v bodě 43 svého stanoviska, rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411) a pojem „dítě“, který v něm byl použit patří do kontextu judikatury a legislativy, který je vysvětlen v bodech 42 až 47 tohoto rozsudku.
- 49 Jeví se tedy, že pojem „dítě migrujícího pracovníka“ v tom smyslu, jak jej používá judikatura Soudního dvora týkající se čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68, musí být vykládán tak, že zahrnuje děti manžela či manželky tohoto pracovníka nebo jeho partnera či partnerky, kteří jsou uznáni podle vnitrostátních právních předpisů.
- 50 Tento výklad nemůže být zpochybněn argumentem lucemburské vlády, podle kterého směrnice 2004/38 míří pouze na právo občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, a nikoliv na právo příhraničních pracovníků požívat stejných sociálních výhod jako tuzemští pracovníci, které je upraveno v čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011.
- 51 Z vývoje unijní legislativy, který je uveden v bodech 46 a 47 tohoto rozsudku, jakož i ze skutečnosti, že čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011 bez úprav pouze převzal čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68, totiž vyplývá, že rodinní příslušníci, kteří mohou nepřímo požívat rovného zacházení na základě nařízení č. 492/2011, jsou rodinní příslušníci ve smyslu směrnice 2004/38. Nic nenasvědčuje tomu, že úmyslem unijního normotvůrce, pokud jde o rodinné příslušníky, bylo nepropustné rozlišení mezi oblastmi působnosti směrnice 2004/38 a nařízení č. 492/2011, které by vedlo k tomu, že by rodinní příslušníci občana Unie ve smyslu směrnice 2004/38 nutně nebyli stejnými osobami, jako jsou rodinní příslušníci tohoto občana, je-li chápán jako pracovník.
- 52 Skutečnost, že pojem „dítě příhraničního pracovníka“, které může nepřímo požívat zásady rovnosti zakotvené v čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011, je třeba vykládat s ohledem na pojem „rodinní příslušníci“ v tom smyslu, jak je definován judikaturou Soudního dvora týkající se nařízení č. 1612/68 a poté převzat v článku 2 směrnice 2004/38, je navíc podpořena směrnicí 2014/54, jejíž lhůta pro provedení uplynula dne 21. května 2016.

- 53 Z bodu 1 odůvodnění směrnice 2014/54, podle kterého je „provádění“ volného pohybu pracovníků „rozvinuto právem Unie, jehož cílem je zaručit plný výkon práv udělených občanům Unie a jejich rodinným příslušníkům“, totiž vyplývá, že „[r]odinnými příslušníky“ by se měly rozumět osoby ve smyslu čl. 2 bodu 2 [2004/38], který se vztahuje i na rodinné příslušníky příhraničních pracovníků.“
- 54 Podle čl. 2 odst. 2 směrnice 2014/54 se oblast působnosti této směrnice shoduje s oblastí působnosti nařízení č. 492/2011. Podle článku 1 směrnice 2014/54 spočívá její cíl mimoto v usnadnění jednotného uplatňování a praktickém prosazování práv stanovených článkem 45 SFEU a článku 1 až 10 nařízení č. 492/2011.
- 55 Pokud splňují definici pojmu „rodinný příslušník“ ve smyslu čl. 2 bodu 2 písm. c) směrnice 2004/38 příhraničního pracovníka, který má sám dostatečnou vazbu na společnost hostitelského členského státu, jeví se, že děti manžela či manželky nebo partnera či partnerky, kteří jsou uznáni uvedeným hostitelským členským státem, tohoto příhraničního pracovníka mohou být považovány za děti tohoto pracovníka za účelem požívání práva pobírat finanční pomoc na jejich vysokoškolská studia, která je považována za sociální výhodu ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011.
- 56 Předkládající soud se v podstatě rovněž zabývá otázkou, jaký dopad má rozsah příspěvku příhraničního pracovníka na vyživování dítěte jeho manžela či manželky na právo tohoto dítěte požívat takovou finanční pomoc, jako je pomoc dotčená ve věci v původním řízení.
- 57 V této souvislosti z judikatury připomenuté v bodě 39 tohoto rozsudku vyplývá, že pokud pracovník nadále poskytuje dítěti výživu, představuje financování studia poskytnuté členským státem tomuto dítěti pro takového pracovníka sociální výhodu ve smyslu uvedeného čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68. Je třeba dále uvést, že článek 10 nařízení č. 1612/68 zrušený směrnicí 2004/38 stanovil, že právo usadit se s pracovníkem, který je příslušníkem členského státu zaměstnaným na území jiného členského státu, mají bez ohledu na jejich státní příslušnost „manžel nebo manželka a jeho potomci, kteří jsou] mladší 21 let nebo na něm závislí [nebo jsou vyživovanými osobami]“. Unijní normotvůrce ve směrnici 2004/38 rovněž vychází z toho, že „rodinným příslušníkem“ ve smyslu čl. 2 bodu 2 písm. c) této směrnice je třeba rozumět „potom[ky] v přímé linii [občana Unie], kteří jsou mladší 21 let nebo jsou vyživovanými osobami, a takov[é] potom[ky] manžela či manželky nebo [uznaného] partnera či partnerky“.
- 58 Soudní dvůr měl za to, že postavení vyživovaného rodinného příslušníka ve smyslu článku 10 nařízení č. 1612/68 nepředpokládá právo na výživné. Pokud by tomu tak bylo, sloučení rodiny, které je upraveno v tomto ustanovení, by záviselo na vnitrostátních právních předpisech, které se liší stát od státu, což by vedlo k nejednotnému uplatňování unijního práva. Soudní dvůr tedy vykládal čl. 10 odst. 1 a 2 nařízení č. 1612/68 v tom smyslu, že postavení vyživovaného rodinného příslušníka je výsledkem faktické situace. Jedná se o rodinného příslušníka, kterého podporuje pracovník, a není nezbytné zjišťovat důvody využití této podpory a zabývat se tím, zda je dotyčná osoba schopna zajistit své potřeby výkonem výdělečné činnosti. Tento výklad vyžaduje zásada, podle které ustanovení, která zakotvují volný pohyb pracovníků, jenž je součástí základů Unie, musí být vykládána široce (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 18. června 1987, Lebon, 316/85, EU:C:1987:302, body 21 až 23).
- 59 Jak uvedl generální advokát v bodě 67 svého stanoviska, takový výklad se použije rovněž na příspěvek příhraničního pracovníka na výživu dětí jeho manžela či manželky nebo uznaného partnera či partnerky.
- 60 V projednávaném případě je třeba mít za to, že postavení vyživovaného rodinného příslušníka je výsledkem faktické situace, jejíž posouzení přísluší členskému státu a případně vnitrostátním soudům. Postavení rodinného příslušníka příhraničního pracovníka, který je vyživován posledně uvedeným, může vyplývat, pokud jde o situaci dítěte manžela či manželky nebo uznaného partnera či partnerky

tohoto pracovníka, z objektivních skutečností, jako je existence společné domácnosti tohoto pracovníka a studenta, a není potřeba určit důvody přispívání příhraničního pracovníka na výživu studenta ani podrobně vyčíslit rozsah takového příspěvku.

- 61 Lucemburská vláda však uvádí, že je obtížné požadovat od příslušné správy, aby v každém případě nalezla, zda a do jaké míry příhraniční pracovník, nevlastní otec studenta žádajícího o poskytnutí finanční pomoci dotčené ve věci v původním řízení, přispívá na výživu tohoto studenta.
- 62 Je třeba konstatovat, že unijní normotvůrce považuje děti v každém případě za vyživované až do 21 let, jak v této souvislosti mimo jiné vyplývá z čl. 2 bodu 2 písm. c) směrnice 2004/38.
- 63 Ze spisu v řízení před Soudním dvorem vyplývá, že lucemburský zákonodárce sám podřídil poskytnutí finanční pomoci státu na vysokoškolská studia podle článku 3 zákona ze dne 24. července 2014 s účinností od akademického roku 2014/2015 podmínce, že pracovník „nadále poskytuje studentovi výživu“. Lucemburská vláda proto nemůže platně tvrdit, že podmínku přispívání na výživu studenta nelze ze strany správy ověřit.
- 64 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že článek 45 SFEU a čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011 musí být vykládány v tom smyslu, že dítětem příhraničního pracovníka, které nepřímo požívá sociální výhody uvedené v posledně jmenovaném ustanovení, jako je financování studia poskytované členským státem dětem pracovníků, kteří v tomto státě vykonávají nebo vykonávali činnost, je třeba rozumět nikoliv pouze dítě, které má příbuzenský vztah s tímto pracovníkem, ale rovněž dítě manžela či manželky nebo registrovaného partnera či partnerky uvedeného pracovníka, pokud tento pracovník zajišťuje výživu tohoto dítěte. Tento poslední požadavek vyplývá z faktické situace, jejíž posouzení přísluší správě a případně vnitrostátním soudům, a není potřeba, aby určily důvody takového příspěvku či podrobně vyčíslily jeho rozsah.

K nákladům řízení

- 65 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Článek 45 SFEU a čl. 7 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie musí být vykládány v tom smyslu, že dítětem příhraničního pracovníka, které nepřímo požívá sociální výhody uvedené v posledně jmenovaném ustanovení, jako je financování studia poskytované členským státem dětem pracovníků, kteří v tomto státě vykonávají nebo vykonávali činnost, je třeba rozumět nikoliv pouze dítě, které má příbuzenský vztah s tímto pracovníkem, ale rovněž dítě manžela či manželky nebo registrovaného partnera či partnerky uvedeného pracovníka, pokud tento pracovník zajišťuje výživu tohoto dítěte. Tento poslední požadavek vyplývá z faktické situace, jejíž posouzení přísluší správě a případně vnitrostátním soudům, a není potřeba, aby určily důvody takového příspěvku či podrobně vyčíslily jeho rozsah.

Podpisy.